

Dorota Tomaszewicz

JAK PODSUMOWAĆ PRACĘ SIECI WSPÓŁPRACY?

Warszawa 2015

KILKA SPOSOBÓW NA PODSUMOWANIE PRACY SIECI BIBLIOTEKARZY ¹

W ewaluacji nie ma „zarezerwowanej” tylko dla niej listy metod i technik badawczych. Wykorzystuje się w niej wszelkie - ilościowe i jakościowe - podejścia i metody stosowane w badaniach społecznych. Nie ma też gotowego „kanonu” metod, które sprawdzają się w każdej sytuacji. Zapraszam do lektury wybranych metod, które mogą być inspiracją do przeprowadzenia ewaluacji pracy sieci.

Na podstawie doświadczeń zachęcam aby w miarę możliwości stosować raczej proste, „przyjazne” dla respondentów narzędzia, które nie wymagają stosowania pracochłonnych analiz statystycznych w trakcie opracowania zgromadzonych wyników. Takie działanie nie zniechęca badanych jak i badających.

I. Poczta z wykorzystaniem metody niedokończonych zdań krok po kroku

- 1/ Każdy uczestnik otrzymuje paski papieru (po kilka w różnych kolorach – ile niedokończonych zdań tyle kolorów) oraz flamastry
- 2/ Następnie proponujemy indywidualne dokończenie zdań na następujących zasadach:
 - a. wywieszamy pierwszy plakat z niedokończonym zdaniem np.: Spotkania w sieci były dla mnie...
 - b. gdy wszyscy zapiszą swoje myśli (każdą na oddzielnej karteczce) zbieramy je do koperty.
 - c. wywieszamy drugi plakat z niedokończonym zdaniem np.: Chcę zaproponować aby ...
 - d. gdy wszyscy zapiszą swoje myśli (każdą na oddzielnej karteczce) zbieramy je do koperty
- 3/ Uwaga warto zainicjować ostatni plakat ze znakiem zapytania zachęcając w ten sposób do refleksji bez ograniczeń czyli nieukierunkowanej na konkretne niedokończone zdanie (może to stanowić dla nas nie lada niespodziankę)
- 4/ Praca wg wariantów (zależna od liczebności osób w grupie)

Wariant I

- Na forum uzgadniamy kryteria wg których będziemy „sortować” myśli np.: myśli pozytywne – negatywne; myśli hamujące – rozwojowe itp.
- Łączymy się w kilkusobowe zespoły (tyle zespołów ile niedokończonych zdań). Każda grupa otrzymuje jeden plakat z niedokończonym zdaniem oraz kopertę z zebranymi myślami – przygotowują z nich plakat odnoszący się do uzgodnionych kryteriów.

¹ Materiał opracowała Dorota Tomaszewicz na podstawie : „Miękkie”, „alternatywne” metody przydatne w badaniach w szkole” / www.npseo.pl

- Zaprezentowanie plakatów, zainicjowanie dyskusji ukierunkowanej na wnioski i rekomendacje.

Wariant II

- Na forum uzgadniamy kryteria wg których będziemy „sortować” myśli np.: myśli pozytywne – negatywne; myśli hamujące – rozwojowe itp.
- Odczytujemy na forum myśli w odniesieniu do pierwszego niedokończonego zdania oraz tworzymy plakat odnoszący się do uzgodnionych kryteriów. Tak postępujemy z każdym plakatem i kopertą z myślami
- Zainicjowanie dyskusji ukierunkowanej na wnioski i rekomendacje.

II. **Róża wiatrów** – wizualna metoda badania (ilościowa)

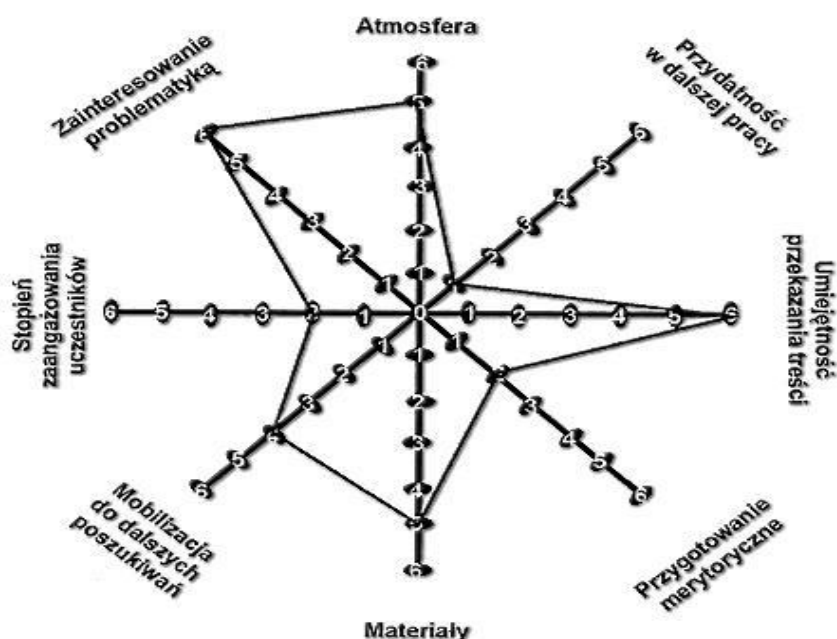
Jest jedną z metod pozwalających ocenić jednocześnie wiele elementów pracy w sieci

Na osiach umieszcza się nazwę elementu podlegającego ocenie (atmosfera na spotkaniach, możliwość zastosowania wiedzy w praktyce). Liczba osi jest dowolna i może być rozbudowywana w zależności od potrzeb. Linie osi dzielimy na odcinki i przypisujemy im odpowiednie wartości – od 1 do 10 lub skalę ocen 1-6.

Uczestnicy otrzymują wydrukowane narzędzie badawcze (przygotowaną różę) z prośbą o zaznaczenie na każdej osi punktu odpowiadającego ocenie.

Następnie punkty na sąsiednich osiach łączymy i w ten sposób powstaje obraz wyrażonej opinii.

Przykład

III. Drzewo

POTRZEBNE MATERIAŁY: duża kartka papieru, pisaki, kredki, ewentualnie farbki.

CZAS TRWANIA: zależy od wielkości grupy

OPIS: prowadzący rysuje pień i konary drzewa. Każdy konar „podpisany” jest innym zakresem organizacji pracy sieci (np. atmosfera, trudności, użyteczność w praktyce, integracja uczestników itp.)

Obok drzewa rysujemy legendę, wybieramy 4 kolory markerów:

- czerwony oznacza beznadziejnie,
- czarny - może być,
- niebieski - dobrze,
- zielony - perfekcyjnie.

Zadaniem uczestników jest z jednej strony dokonanie oceny, z drugiej zaś uargumentowanie jej czyli dorysowanie gałęzi opisanych argumentami z jakiego powodu tak, a nie inaczej oceniają badany element pracy sieci.

Grupę łączymy w zespoły i każdy zespół rysuje swoje drzewo. Na zakończenie poszczególne zespoły omawiają przygotowane drzewa tym samym dokonują prezentacji i podsumowania pracy sieci.

IV. Balon

Balon pozwala określić, np. na ile dane działanie, zadanie, sytuacja, czy proces, które poddajemy badaniu, był skuteczny, czy udało się osiągnąć zakładane cele, co i w jakim obszarze sprawiało trudność, co się nie udało, a także jakie są mocne strony przedsięwzięcia, działania, procesu, co nam odpowiadało, itd. Pytania, które zadajemy osobom uczestniczącym w badaniu możemy z dużą swobodą dostosowywać do naszych potrzeb.

POTRZEBNE MATERIAŁY: duża kartka papieru, flamastry, samoprzylepne karteczki w trzech kolorach

CZAS TRWANIA: zależy od wielkości grupy

OPIS: należy narysować balon oaz poprosić uczestników, by zapisali refleksje na kolorowych karteczkach w odniesieniu do opisów umieszczonych na balonie:

- na czaszy balonu – uczestnicy umieszczają informacje np. o tym co w pracy sieci było dla nich najbardziej wartościowe
- w koszu - informacje dotyczące osiągniętych celów

- na balaście – co im utrudniało realizację działań, procesu, itp.

Po skończonym badaniu układamy karteczki w kategorie, które możemy wyróżnić na podstawie zebranych danych, analizujemy wyniki i wyciągamy wnioski.

Przykład

Prowadzimy badanie dotyczące atrakcyjności zajęć prowadzonych przez nauczyciela.

- Na poziomie czasu balonu przykładowe pytanie: Co sprawia, że chętnie angażujesz się w pracę sieci?
(uczestnicy odpowiadają na zielonych karteczkach)
Na poziomie kosza przykładowe pytanie: Co z tego co się nauczyłeś możesz zastosować w swojej pracy?
(uczestnicy odpowiadają na żółtych karteczkach)
- Na poziomie balastu przykładowe pytanie: Co Ci przeszkadza, utrudnia współpracę w sieci?
(uczestnicy odpowiadają na czerwonych karteczkach)

V. Tarcza strzelnicza

POTRZEBNE MATERIAŁY: szary lub biały papier z wyrysowanymi kołami, jak tarcza na strzelnicy oraz wypisanymi hasłami / pytania, które zachęcają uczestnika do autorefleksji i udzielenia informacji zwrotnej koordynatorowi sieci.

CZAS TRWANIA: zależy od wielkości grupy

OPIS: Nauczyciel wywiesza tarczę w widocznym miejscu. Każdy uczestnik zaznacza swoje „strzały”.

Przykład:

Na ile praca w sieci była dla Ciebie angażująca? (Im bliżej „dziesiątki” – tym większe zaangażowanie)

Wariant II – Tarczę można podzielić na części, co umożliwi uczestnikom wypowiedzenie się w różnych obszarach dotyczących pracy sieci np.: przydatność, atrakcyjność, stopień trudności itp.

VI. Grupy refleksyjne

POTRZEBNE MATERIAŁY: papier, długopisy

CZAS TRWANIA: zależy od wielkości grupy

OPIS: Uczestnicy spotkania mają za zadanie przedyskutować w małych grupach to, co np. podczas pracy sieci było ważne, przydatne w praktyce, inspirowało itp. Dzięki takiej dyskusji uczestnicy i koordynator mogą poznać wzajemnie swoje opinie.

Ponieważ nie wszyscy uczestnicy potrafią taką dyskusję prowadzić spontanicznie na początku podajemy pod rozwagę kilka pytań np.:

- Co z dotychczas omawianych na naszych spotkaniach treści było dla Was ważne?
- Co Was zaskoczyło (w naszej pracy/ w Was jako uczestnikach)?
- Co jest warte zapamiętania?
- Co rekomendowalibyście a przyszły rok pracy sieci?

Łączymy uczestników losowo na 4- lub 5-osobowe grupki oraz prosimy o przedyskutowanie pytań. Na dyskusję dajemy np. między 15 a 30 minut. 15 minut (zależy to od grupy, tematu, możliwości czasowych i celu, który chcemy zrealizować stosując tą metodę). Grupy dokonują prezentacji odpowiedzi na postawione pytania. Prowadzący np. koordynator sieci może np. spisywać zgłoszone refleksje/propozycje.

VII. World Cafe

POTRZEBNE MATERIAŁY: papier, flamastry, stoper

CZAS TRWANIA: 90 minut

OPIS: Word Cafe to warsztatowa metoda, która doskonale nadaje się do zbierania opinii w danej grupie osób. Rozpoczynamy od identyfikacji tematów. Prowadzący może narzucić tematy w badanym obszarze tematycznym lub zaprosić uczestników spotkania do proponowania tematów do rozmów w podanym obszarze (np. Co zainspirowało mnie w pracy sieci?; Co usprawniłbym w pracy sieci? itp.). Jeżeli uczestnicy zgłosili kilkanaście tematów można zaproponować ich wybór poprzez miękkie rankingowanie lub głosowanie na te, które wydają się najciekawsze. Następnie tematy zostają przyporządkowane do poszczególnych stolików. Uczestnicy mogą pracować w jednej dużej sali. Uczestnicy wybierają temat i łączą się w kilkusobowe grupy dyskusyjne. Każdy stolik wybiera spośród siedzących przy nim osób swego „gospodarza - moderatora”. Gospodarze nie mogą przemieścić się do innego stolika, notują na plakacie propozycje/refleksje padające w czasie dyskusji przy stoliku. Wszyscy pozostali uczestnicy mogą swobodnie przemieszczać się pomiędzy wszystkimi stolikami. Prowadzący cały proces informuje uczestników o upływającym czasie i nowej sesji. Jedna sesja trwa np. 20 minut. Gospodarze stolików przedstawiają wyniki dyskusji na forum. Ostatnim etapem może być przeanalizowanie wniosków i pomysłów oraz zebranie w formie, która umożliwi wykorzystanie ich w kolejnym roku pracy sieci.

VIII. Dyskusja zogniskowana ²

POTRZEBNE MATERIAŁY: papier, flamastry

CZAS TRWANIA: w zależności od liczebności grupy

OPIS: Dyskusja zogniskowana opiera się na cyklu Davida A. Kolba. Wiodącym tematem jest np. dobiegająca roczna praca w sieci.

Przykładowe pytania do poszczególnych etapów dyskusji zogniskowanej:

Fakty - doświadczenie

Bez nich rozmowa jest jak dom bez fundamentów!

- 1/ Co się wydarzyło?
- 2/ Jak by ktoś patrzył z boku, to co byś zobaczył?

Konsekwencje / Emocje

- 1/ Co było dobre?
- 2/ Co mogło pójść lepiej?
- 3/ Co było trudne?
- 4/ Dlaczego tak się stało?
- 5/ Co wtedy czułeś / myślałeś?
- 6/ Jaki jest tego rezultat?

Konceptualizacja/ Rozwiązania

- 1/ Dlaczego to było skuteczne?
- 2/ Gdzie jeszcze możesz to wykorzystać?
- 3/ Czego nauczyło Cię to doświadczenie?
- 4/ Jaka nauka na przyszłość z tego płynie?

Planowanie/ Decyzje

- 1/ Co zrobisz następnym razem inaczej?
- 2/ Co możesz zrobić, aby zmienić tę sytuację?
- 3/ Co mógłbyś zrobić, aby osiągnąć lepszy efekt następnym razem?

² Łąguna, M. (2004). Szkolenia

Uczestnicy mogą zapisywać swoje refleksje pracując w małych zespołach. Następnie można przygotować wernisaż z przygotowanych plakatów oraz ogłosić czas na zapoznanie się z przygotowanymi plakatami. Pracę można zakończyć na forum wypracowaniem wspólnych wniosków i rekomendacji.

IX. Wędrujący pamiętnik

POTRZEBNE MATERIAŁY: papier, flamastry

CZAS TRWANIA: w zależności od ilości uczestników

OPIS: Każdy uczestnik otrzymuje kartkę z informacją: „Będziemy wspólnie pisać pamiętnik”.

Poproś, aby każdy indywidualnie zapisał odpowiedź na dwa pytania:

- 1) Co było dla mnie ważne w czasie rocznej pracy w sieci?
- 2) Co zrobisz, by w kolejnym roku funkcjonowania naszej sieci uzyskać jeszcze lepsze efekty?

Po 10-15 przekazują kartę z odpowiedziami sąsiadowi po prawej stronie. Po następnych 10-15 minutach i zapisaniu odpowiedzi przekazują kartkę do kolejnego sąsiada (ten proces można powtórzyć kilkakrotnie). Na zakończenie wszystkie kartki z pamiętnika są wieszane na tablicy. Wszyscy analizują zapisy i zastanawiają się nad wnioskami do dalszej pracy.

X. Gadająca ściana

POTRZEBNE MATERIAŁY: papier, flamastry, kartki A4

CZAS TRWANIA: w zależności od ilości uczestników

OPIS: Przed rozpoczęciem spotkania przyklejamy do ściany arkusz szarego papieru z napisem umieszczonym na górze: "Gadająca ściana". Przypomnij/ zaprezentuj wydarzenia z ostatniego roku pracy sieci - Co i kiedy się wydarzyło) np. w formie prezentacji multimedialnej. Następnie poproś członków sieci, by wyrazili swoje opinie na temat współpracy w sieci – zapisując je na kartkach A4. Następnie prosimy o przyklejenie kartek na „gadającą ścianę”. Analizujemy na forum pisemne wypowiedzi próbując wspólnie pogrupować je w kategorie (np. pozytywne, negatywne lub inne). Następnie zapraszamy do zgłoszenia na forum wniosków do dalszej pracy.

XI. Walizka, teczka, biała plama

POTRZEBNE MATERIAŁY: papier, flamastry, kartki A4

CZAS TRWANIA: w zależności od ilości uczestników

OPIS: Kolejne kroki pracy metodą:

- 1/ Rysujemy walizkę. Obok niej piszemy: Co zabieram ze sobą? (Tutaj uczestnicy wpisują to, co było dla nich cenne, co do nich szczególnie przemówiło, co się spodobało w odniesieniu do wspólnej pracy w sieci).
- 2/ Poniżej rysujemy kosz i białą płamę. Obok kosza piszemy: Co mi się nie przyda? A obok białej plamy: Czego zabrakło?
- 3/ Łączymy uczestników 4-5 osobowe zespoły. Każdy zespół otrzymuje paski papieru (zielone kartki –refleksje do walizki; niebieskie kartki – refleksje do teczki; czerwone kartki - refleksje do białej plamy). Prosimy o dyskusję w grupach oraz zarejestrowanie kluczowych refleksji.
- 4/ Dzielenie się na forum poprzez przeczytanie i przyklejenie refleksji przez poszczególne grupy najpierw tych, które powędrują do walizki, następnie do teczki i na końcu do białej plamy.
- 5/ Następnie zapraszamy do zgłoszenia na forum wniosków do dalszej pracy.

XII. List do siebie

POTRZEBNE MATERIAŁY: papier, flamastry, kartki A4

CZAS TRWANIA: w zależności od ilości uczestników

OPIS: Jest to jedna z najpopularniejszych, najczęściej używanych i najbardziej efektywnych metod ewaluacji indywidualnej. Często też dostarcza bardzo interesujących i dogłębnych wniosków na badany temat – uczestnikom zaś uświadamia własne postępy, z których przy użyciu innej metody nie zdaliby sobie sprawy. Planując wykorzystanie „listu do siebie”, musisz pamiętać, że jest to bardzo osobisty sposób ewaluacji. Prowadzący nie ma żadnego wpływu na uczestnika, ani też żadnych możliwości ingerencji czy interakcji podczas całego procesu. Uczestnicy są proszeni o napisanie listu do siebie samych. Może to być na spotkaniu podsumowującym. W każdym razie należy przeznaczyć wystarczająco dużo czasu na jego napisanie i dokładnie wytłumaczyć grupie cel tego zajęcia. Można poprosić ich o opisanie szeregu rzeczy, np. ich oczekiwań, obaw, wrażeń na temat rocznej wspólnej pracy w sieci.

Opracowała: Dorota Tomaszewicz

Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Społecznego

Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. 22 345 37 00
fax 22 345 37 70

www.ore.edu.pl